

El 15 d'octubre d'enguany començarà, si Déu vol –i probablement amb la participació personal del Papa– el IV Centenari de la mort de la mare Teresa de Jesús. Quan hom celebra una mort vol dir que creu en la vida. I en el nostre cas la vida de Teresa de Jesús. Una “vida” que aconsegueix quatre-cents anys significa una fecunditat molt pregona. Tant pregona que ultrapassa la pròpia “obra” carmelitana. Hi ha arrels “teresianes” pertot arreu. Santa Teresa ha esdevingut “patrimoni” universal. És una dona, és una cristiana i és una monja capaç de parlar avui –com ho féu en el seu segle– a les nostres dones, als nostres cristians, i a les nostres monges. Perquè va ésser una dona que no es va avergonyir de ser-ho, ans va procurar de treure'n tot el suc possible, per esdevenir no una dona només; perquè les seves manifestacions i vivències cristianes foren per a no quedar-se, tan sols, en cristià només; perquè “inquieta y andariega” –tot i essent monja del segle XVI– es convertí en una religiosa quelcom més que monja contemplativa.

PRESÈNCIA CATALANA EN LA SEVA VIDA (DES DE 1567)

Però jo vull parlar dels trets més importants de santa Teresa de Jesús a casa nostra, tot i que no hi vingué personalment. Potser va trobar massa feina a altres indrets, com Castella i Andalusia; a més a més, aleshores, la gent no viatjava ni amb automòbil ni amb “Iberia”... La seva vida, doncs, de 1515 a 1582 (això és, de 68 anys), va transcórrer –certament molt “andariego”, repeteixo– sense poder arribar mai fins a Catalunya. Però sabia on eren els catalans. Puix el general de l'Orde P. Rubeo li concedí fundar frares “contemplativos” el 10 d'agost del 1567, des de Barcelona; conegué i aprecià moltíssim el primer català “descalzo”, P. Joan Roca, i en una carta escrita per ella mateixa el 9 de maig del 1576 diu expressament: “Cuanto a lo del Tostado, ahora vino un fraile que le dejó en marzo en Barcelona”.

FUNDACIONS A CATALUNYA (1586-1606)

Amb tot, santa Teresa de Jesús no vingué de debò a Catalunya fins quatre anys després de la seva mort mitjançant els carmelites descalços/ces.

Primer els frares, a Barcelona, al convent de Sant Josep, a la Rambla el 25 de gener del 1586. I més tard, les monges, també a Barcelona, al carrer de la Canuda, el 13 de juny del 1588. Ambdós representants qualificats de santa Teresa van entrar a Catalunya per la porta gran, pel “cap i casal”, per Barcelona.

Però a Barcelona no s'hi van pas adormir, perquè hi vingueren per a tots els catalans. Heus ací –de correguda– els convents que fundaren els primers vint anys: Mataró

* [Publicat a *Butlletí informatiu. Carmelites Descalços de Catalunya i Mallorca*, 30 (juny 1981), pp. 3-5.]

(1588), Tàrrrega (1588), Perpinyà (1589), Lleida (1589), Tortosa (1590), Girona (1591, any de la mort de sant Joan de la Creu), Tamarit de Llitera (1591, al bisbat de Lleida), Tarragona (1597), Reus i Cardó (Baix Ebre) l'any 1606. L'home que anava al davant tocant la tenora d'aquesta sardana teresiana era un lleidatà: Joan de Jesús Roca, de Sanaüja. S'havia enrolat a l'obra teresiana quan aquesta tot just començava a néixer. Per tant era dels primers deixebles de santa Teresa. Encara es guarden dues cartes autògrafes que li adreçà la Santa. Probablement li'n devia haver escrites d'altres. Però d'això en parlarem, en tot cas, un altre dia, ara interessa assenyalar les fites més importants, ni que no siguin totes.

Les fundacions de monestirs de carmelites descalces no van anar tan de pressa, ja que, feta la de Barcelona –com hem dit– l'any 1588, fins al del 1617 no s'establiren a Mallorca (ciutat), i a Vic en el del 1638. Tot molt més tard. Va haver-hi dificultats insuperables per a fer una fundació a Manresa cap el 1599. Les monges s'han multiplicat molt més que els frares, a hores d'ara.

OBRES IMPRESES A BARCELONA (1588-89)

Amb la vinguda dels frares i monges carmelites, els catalans del segle XVI van llegir, tot seguit, les principals obres escrites per santa Teresa (*Vida, Camino de perfección, Moradas...*) impreses a Barcelona (1588-89), quasi a l'ensems de l'edició prínceps a Salamanca (1588). El censor barceloní, P. Joan de Lerma, prior dels benedictins de Sant Pau, de Barcelona, feia tot un elogi recomanant la seva publicació, “para eterna memoria desta singular muger honra de nuestro siglo, y aun milagro de tales tiempos, y para común utilidad de todos los fieles de qualquier estado y condición que sean...; y que en ello se hará notable servicio a nuestro Señor, y a esta tan insigne ciudad y principado de Cataluña...”. L'any 1606 es féu una altra edició de les obres de santa Teresa a Barcelona.

Per aquests anys hom treballava per a aconseguir la beatificació de la fundadora dels frares i monges carmelites descalços. També hi col·laborà la nostra terra demanant-ho al Papa. Llegida una relació del provincial dels carmelites catalans, l'esmentat P. Roca, el Concili de la Tarraconense de 1602 ho va demanar amb lletres postulatòries. Com també algunes ciutats catalanes.

FESTES PER A LA BEATIFICACIÓ (1614)

La primera manifestació popular de devoció i homenatge de Catalunya a santa Teresa de Jesús fou per a les festes de la seva beatificació l'any 1614. Realment es convertí en un esclat de festa ciutadana especialment en els llocs on hi havia carmelitans. No se'n va fer tanta per a la canonització el 1622. Hi ha un llibre que diu: *Relación de la solemnidad con que se han celebrado en la ciudad de Barcelona, las fiestas a la beatificación de la madre santa Teresa de Jesús...*, por el D. Joseph Dalmau, del Consejo de su Magestad, en su Real Chancillería de Barcelona... Van añadidas todas las fiestas de las otras ciudades de Cataluña... En Barcelona, por Sebastián Matevad, año 1615. Són més de 300 pàgines, i encara no diu tot el que es va fer, ja que només parla dels convents més importants. I sabem que també es festejà a Vic i Reus, per exemple.

Seria interessant fer un estudi analític del contingut d'aquestes relacions per a valorar degudament la presència de santa Teresa de Jesús a Catalunya de bon principi, si més no, des de 1614.

La nostra primera tramesa de testimonis teresians de Catalunya fineix amb uns versets del canonge Jeroni Ferrer, de Guissona, en la seva aportació al certamen celebrat a Barcelona l'any 1614:

Plena de seny –oh Teresa– vostre favor implor,
e que·m siau ma patrona e ma guia
davant del Christ, e que·m garde tot dia,
e qual a vos vull abrasar mon cor.

Barcelona, juny del 1981